

1.9.2004

KONKURSSIPESÄN KIRJANPITO JA TARKASTUS 10/2004

(Asiamuutokset lihavoitu; myös kieliasua tarkistettu / 27.02.2009)

1

KIRJANPIDOSTA

1.1

Velallisen kirjanpidon loppuunsaattaminen ja konkurssihetken tilinpäätös

1.1.1

Kirjanpidon loppuunsaattaminen

Konkurssiin asetetun velallisen kirjanpito on käytännössä aina keskeneräinen. Kirjanpitovelvollisuus on täytetty silloin, kun liiketapahtumien kirjaukset on tehty kirjanpitolain (1336/1997) 2 luvun 4 §:n 2 momentin mukaisesti. Säännös edellyttää käteisellä rahalla suoritetun maksun kirjausta viipymättä päiväkohtaisesti ja muiden kirjausten tekemistä kuukausikohtaisesti tai muulla vastaavalla jaksotuksella neljän kuukauden kuluessa kalenterikuukauden tai jakson päättymisestä. Arvonlisäverovelvollisen osalta liiketapahtumien kirjaukset on veron tilittämisen vuoksi käytännössä tehtävä 1,5 kuukauden kuluessa kalenterikuukauden päättymisestä. Liiketoimintaa harjoittavan tilinpäätös on laadittava kirjanpitolain 3 luvun mukaisesti neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. **Ammatinharjoittajan on laadittava tilinpäätös kahden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä (kirjanpitolaki 7 luku).**

Pesänhoitajan on huolehdittava, että velallisen kirjanpito tehdään konkurssin alkamiseen saakka ja että konkurssin alkamiseen päätyneeltä tilikaudelta laaditaan tilinpäätös (KonkL 9:3). Kirjaukset on tehtävä ja tilinpäätös on laadittava noudattaen soveltuvin osin kirjanpitolakia ja -asetusta. Pesänhoitajan velvollisuus huolehtia konkurssivelallisen kirjanpidon loppuunsaattamisesta perustuu konkurssilakiin eikä kirjanpitolakiin. Pesänhoitajaa ei voida rangaista rikoslain 30 luvun nojalla kirjanpitorikoksesta, jos konkurssivelallisen kirjanpitoa ei voida saattaa loppuun. Pesänhoitaja voi olla rikosoikeudellisessa vastuussa vain silloin, kun konkurssipesä on harjoittamansa liiketoiminnan perusteella kirjanpitovelvollinen.

Pesänhoitajan ei tarvitse huolehtia konkurssivelallisen kirjanpidon loppuunsaattamisesta, jos kirjanpito on konkurssin alkaessa niin puutteellinen, että sen perusteella ei voida laatia luotettavaa tilinpäätöstä (KonkL 9:3). Kirjanpito voidaan siis jättää tekemättä silloin, kun se on laiminlyöty pitkältä ajalta tai aineistoa on hävinnyt tai hävitetty. Kirjanpito ja tilinpäätös voidaan jättää tekemättä myös silloin, kun pesässä ei ole niiden laatimiseen tarvittavia varoja. **Poikkeuksellisesti kirjanpidon loppuunsaattaminen voi olla**

epätarkoituksenmukaista myös muusta syystä. Kirjanpitoa ei voida jättää täysimittaisessa konkurssissa loppuunsaattamatta pelkästään sen vuoksi, että siitä aiheutuu kustannuksia.

Jos konkurssivelallisen toiminnasta on päätetty teettää erityistarkastus, voi erityistarkastusentekijä tarkoituksenmukaisuussyistä ja osana erityistarkastusta huolehtia myös velallisen kirjanpidon tekemisestä loppuun. Tällöin kysymys on lähinnä tositteiden teknisestä kirjaamisesta. Erityistarkastuskertomuksessa on erikseen mainittava, miltä osin kirjaukset ovat tarkastajan tekemiä.

Jos varattomassa pesässä on syytä epäillä rikosta taikka takaisinsaanti-, vahingonkorvaus- tai muuta merkittävää vastuuperustetta, pesänhoitajan on ilmoitettava asiasta ensisijaisesti suurimmille velkojille ja tarvittaessa konkurssiasiamiehelle, joka myös voi ryhtyä toimenpiteisiin asiassa. Pesänhoitajan on laatimassaan velallisselvityksessä ilmoitettava, onko pesässä viitteitä edellä mainituista vastuuperusteista.

1.1.2

Kirjanpidon kustannukset

Velallisen liike- tai ammattitoiminnan kirjanpitoaineisto kuuluu konkurssipesään (KonkL 5:4). Jos velallisen kirjanpitoaineisto on muun kuin velallisen hallussa, se on luovutettava konkurssipesälle. Konkurssipesän on tällöin korvattava ainoastaan aineiston toimittamisesta aiheutuvat kustannukset (KonkL 9:3.2). **Käytännössä konkurssipesä on velvollinen korvaamaan välittöminä kustannuksina kirjanpitoaineiston kopiointi-, tulostus- ja lähettämiskulut.**

Konkurssipesä vastaa velallisen kirjanpidon laatimisesta aiheutuneesta, konkurssin alkamista edeltäneiden viimeisten kahden kuukauden aikaan kohdistuvasta kohtuullisesta saatavasta. Tämä vastuu ei kuitenkaan koske velallisen palveluksessa olleen työntekijän saatavaa (KonkL 16:2.2). Konkurssipesä on siis maksuvelvollinen, jos kirjanpitotyötä on teetetty viimeisten kahden kuukauden aikana ennen konkurssia. **Konkurssipesän korvattavaksi voi siten tulla pitkäänkin laiminlyödyn kirjanpidon laatimisesta maksettava korvaus, jos kirjanpitotyötä on tehty viimeisten kahden kuukauden aikana ennen konkurssin alkamista.** Kohtuullisella saatavalla tarkoitetaan tavanomaisen laskutusperusteen mukaan veloitetta työmäärää.

Konkurssivelallisen kirjanpidon laiminlyönnistä vastuussa olevat voivat joutua henkilökohtaisesti vastaamaan kirjanpidon loppuunsaattamisesta aiheutuvista kohtuullisista kustannuksista, jos kirjanpito on laiminlyöty niin, ettei konkurssipesä ole ilman kohtuutonta vaivaa kyennyt selvittämään kirjanpitovelvollisen taloudellista tulosta ja asemaa tai kirjanpitovelvollisen liiketoiminnan kannalta olennaisia liiketapahtumia (KonkL 9:5). **Taloudellisen tuloksen ja aseman selvittäminen saattaa edellyttää joissain tapauksissa myös**

palkkakirjanpidon loppuunsaattamista. Korvausvelvollisuus edellyttää laiminlyönnin olennaisuutta. Kohtuullinen kustannus tarkoittaa käytännössä esimerkiksi kirjanpitoimiston laskua. Pesähoitajan on vastuuperusteen selvittyä vaadittava korvaus konkurssipesälle. **Neuvottelukunta suosittelee, että pesähoitaja pyrkii sopimaan korvauksesta ja perimään sen korvausvelvolliselta etukäteen. Pesähoitaja voi myös tarjota korvausvelvolliselle mahdollisuutta omalla kustannuksellaan huolehtia kirjanpidon loppuunsaattamisesta ja tilinpäätöksen laatimisesta.**

1.1.3

Tilinpäätös ja erinäiset ilmoitukset

Pesähoitaja huolehtii tilinpäätöksen laatimisesta ja veroilmoituksen antamisesta sekä ennen konkurssia päättyneeltä tilikaudelta että siltä tilikaudelta, jonka aikana yritys on asetettu konkurssiin. **Pesähoitajan tulee hyvän pesähoitotavan mukaisesti huolehtia sellaisista veroilmoituksista, joiden antamisen määräaika päättyy konkurssin alkamisen jälkeen. Konkurssipesän etu voi edellyttää, että pesähoitaja huolehtii myös niistä veroilmoituksista, joiden antamisen konkurssivelallinen on laiminlyönyt ja joiden säännönmukainen antamisaika on jo päättynyt.**

Jollei pesähoitajalla ole käytössään sellaista kirjanpitoaineistoa, jonka perusteella konkurssivelallisen kirjanpito ja tilinpäätös voitaisiin laatia ja antaa veroilmoitus, pesähoitajan on ilmoitettava asiasta verovirastolle. **Veroilmoituksen jättöaikaan on myös mahdollista saada pidennystä. Perusteltu pyyntö tulee esittää verotoimistolle hyvissä ajoin, viimeistään veroilmoituksen viimeisenä jättöpäivänä.**

Pesähoitajan on huolehdittava myös muussa lainsäädännössä edellytettyjen ilmoitusten toimittamisesta viranomaisille, kuten esimerkiksi arvonlisäverolain 17 luvun ilmoitusvelvollisuudesta. Työsuhteisiin liittyvää ilmoitusvelvollisuutta on käsitelty neuvottelukunnan suosituksessa 4/2004.

Konkurssiin asetettu kirjanpitovelvollinen velallinen tai tämän edustaja allekirjoittaa ne tilinpäätökset (kirjanpitolaki 3 luku 7 §) ja veroilmoitukset, jotka koskevat konkurssia edeltävää aikaa. Esimerkiksi jos yrityksen tilikausi on päättynyt 31.12.2007 ja yritys on asetettu konkurssiin 12.3.2008, konkurssivelallisen edustaja allekirjoittaa tilinpäätöksen ja veroilmoituksen vuodelta 2007 ja lisäksi konkurssiin asettamishetkeltä 2008. **Pesähoitaja voi huomauttaa velalliselle mahdollisista rikosoikeudellisista seuraamuksista, jotka saattavat aiheutua siitä, että veroilmoitusta ei anneta asianmukaisesti.**

1.2

Konkurssipesän kirjanpito

Pesäluettelo muodostaa konkurssipesän kirjanpidon perustan.

Konkurssipesän hallinnon suorittamien toimien on oltava koko pesänhoidon ajan velkojien, velallisen ja valvontaviranomaisten todennettavissa ja jälkikäteen tarkistettavissa.

Konkurssipesän on pidettävä sellaista kirjanpitoa, jota pesän laajuus ja laatu edellyttävät. Pesänhoitajan on huolehdittava, että konkurssipesän kirjanpito on asianmukaisesti järjestetty (KonkL 16:1). Kirjanpidon järjestämistä käsitellään kohdissa 1.2.1 - 1.2.3.

Kirjanpidon tulee perustua kirjanpitolain 2 luvun 5 §:n mukaisiin päivättyihin ja numeroituihin tositteisiin. Kirjaukset tulee tehdä viivytyksettä.

Tässä annettavat konkurssipesän kirjanpitoa koskevat suositukset eivät vaikuta siihen konkurssipesän kirjanpitovelvollisuuteen, joka perustuu erityislakien säännöksiin.

1.2.1

Liiketoimintaa harjoittamaton konkurssipesä (**realisaatiopesä**)

Konkurssipesän tulee pitää sen laatu ja laajuus huomioon ottaen tarkoituksenmukaista kirjanpitoa. Kirjanpidosta on voitava vaikeuksitta selvittää oikeat ja riittävät tiedot pesän tuotoista ja kuluista, realisoinneista, kertyneistä rahavaroista ja maksetuista jako-osuuksista.

Pesän tuotot on eriteltävä vähintään pysyvien vastaavien (käyttö-omaisuus) ja vaihtuvien vastaavien (vaihto-omaisuus) realisointituottoihin, saatavien perintä-, liiketoiminnan jatkamis-, korko-, vuokra- ja muihin tuottoihin.

Konkurssipesän kulut on eriteltävä vähintään konkurssimenettelystä ja pantatun omaisuuden hoidosta sekä myynnistä aiheutuviin kuluihin, pesänhoitajan palkkioon, oikeudenkäyntikuluihin sekä pesänhoidon muihin kuluihin. Pesänhoidon muut kulut on syytä jakaa eri kululajien mukaan omille alatileilleen.

Konkurssipesissä, joissa on vain vähän tilitapahtumia ja rahaliikenne on keskitetty yhdelle pankkitilille, kirjanpitona voidaan käyttää pankin tiliotetta. Tiliotteelle tulee merkitä tilitapahtumaa vastaavan tositteiden numero. Omaisuuden myynnistä voidaan tällöin tehdä merkintä esimerkiksi pesäluettelon kopioon, josta selviää, mitä omaisuutta on myyty ja mikä on myyntiä vastaavan tositteiden numero.

Konkurssipesän kirjanpidosta on voitava esittää pesän realisaatiotilannetta kuvaava tilityslaskelma. Laskelmaan on kirjattava

pesän kuittauksin vähennetyt käteisvarat konkurssin alkaessa lisättyinä eritellyillä realisaatiotuotoilla sekä vähennettynä eritellyillä kuluilla ja maksetuilla jako-osuuksilla.

Jos pesässä on enemmän kuin yksi panttivelkoja, tilityslaskelmassa tulisi tehdä erittelyt sekä tuotoissa pantti-omaisuuseräkohtaisesti että jako-osuuksissa panttivelkoja-kohtaisesti.

Nopeutettuna palkkaturvana pesälle maksetut varat eivät ole konkurssipesän tuottoa. Pesän palkkaturvasta saama ja työntekijöille maksama suoritus on esitettävä tilityslaskelmassa tuotoista ja kuluista erillisessä omassa kohdassaan. Siltä osin kuin kyse on massavelkaisista palkoista, pesän saama suoritus kirjataan lisäksi massavelaksi palkkaturvaan.

Tilityslaskelma on aina laadittava konkurssihallinnon lopputilitystä varten ja konkurssimenettelyn kuluessa vuosiselontekoa varten. Tilityslaskelman tarkoitus on osoittaa velkojille pesän realisointitulos, pesän kulut ja siten muodostuva velkojille jaettava kertymä sekä antaa arvio mahdollisesti myöhemmin vielä kertyvästä jako-osuudesta.

Vaikka konkurssipesän kirjanpitona on pankin tiliote, pesänhoitajan tulee aina ennen lopputilitystä laatia edellä mainittu tilityslaskelma.

Suosituksen liitteenä on malli pesän kirjanpidossa käytettävistä tileistä, joita tulee tarvittaessa lisätä tai poistaa pesän erityispiirteiden mukaan. **Malli on käytettävissä myös tilityslaskelmana otsikoimalla tulotilit tuotoiksi ja menotilit kuluiksi.**

1.2.2

Liiketoimintaa jatkava konkurssipesä

Jos konkurssipesä jatkaa velallisen liiketoimintaa, myös kirjanpitovelvollisuus jatkuu. Konkurssipesän kirjanpito on laadittava kirjanpitolain mukaisesti. Kirjanpidosta huolehtimista edellyttävät myös konkurssipesän vero- ja maksuvelvollisuutta koskevat verolakien säännökset (mm. tuloverolaki 19 §, arvonlisäverolaki 14 § ja ennakkoperintälaki 9 § 2 momentti).

Liiketoiminnan jatkamisella ei tavallisesti tarkoiteta tilannetta, jossa konkurssipesä vain realisoi velallisen liikeomaisuutta tai saattaa loppuun keskeneräiset työt, jos toimintaa varten ei hankita vähäistä enempää vaihto-omaisuutta.

Siitäkin huolimatta, että konkurssipesässä on pidetty kirjanpitolain mukaista kirjanpitoa, kohdan 1.2.1 mukainen tilityslaskelma on laadittava. Sen vuoksi konkurssipesän tilikarttaa ja kirjanpitojärjestelmää on muokattava niin, että kirjanpidosta on laadittavissa tilityslaskelma.

Kirjanpitolain mukainen kirjanpitovelvollisuus päättyy liiketoiminnan päättyessä.

1.2.3

Raukeavat konkurssit

Jos konkurssi raukeaa, peruuntuu tai konkurssiin asettamista koskeva päätös kumotaan, pesänhoitajan on asianmukaisesti todennettava kaikki konkurssin aikaiset raha- ja liiketapahtumat ja laadittava velallista varten tilityslaskelma, josta selviää, mihin pesän varoja on käytetty. Konkurssivelalliselle tulee antaa kopiot sellaisista konkurssin aikaisista tulo- ja realisointitositteista, joilla voi olla merkitystä esimerkiksi velallisen verotukseen. Kopioista voidaan periä kohtuullinen korvaus.

Pesänhoitajan on konkurssin rauetessa pyynnöstä annettava velkojalle tilitys, josta käyvät riittävästi ilmi konkurssipesän omaisuuden hoitoa, pesän rahavarojen käyttöä sekä muita toimenpiteitä koskevat tiedot.

Konkurssin raukeamista koskevan päätöksen tultua lainvoimaiseksi pesänhoitajan on luovutettava velallisen kirjanpito tosittineen velalliselle, jollei konkurssiasiamies tai esitutkintaviranomainen vaadi aineistoa tarkastusta varten haltuunsa. Konkurssivelallinen on velvollinen vastaanottamaan ja säilyttämään kirjanpitoaineiston kirjanpitolain 2 luvun 10 §:n tai 7 luvun 5 §:n edellyttämällä tavalla

1.3

Velallisen ja konkurssipesän kirjanpidon säilytys

Pesänhoitajan on konkurssipesää lopetettaessa arkistoitava konkurssivelallisen kirjanpitoaineisto ja säilytettävä kirjanpitokirjat kirjanpitolain 2 luvun 10 §:n mukaisesti 10 vuotta ja tositteet 6 vuotta tilikauden päättymisestä. **Ammatinharjoittajan kirjanpitokirjat ja tositteet on säilytettävä vähintään kuusi vuotta sen vuoden lopusta, jonka aikana tilikausi on päättynyt (kirjanpitolaki 7:5).**

Vastaavasti jos konkurssipesä on harjoittamansa liiketoiminnan perusteella ollut kirjanpitovelvollinen, kirjanpitoaineisto on säilytettävä kirjanpitolain mukaisesti. Jos konkurssipesä ei ole jatkanut konkurssivelallisen liiketoimintaa, sen on säilytettävä konkurssipesän kirjanpitokirjat ja muu keskeinen kirjanpitoaineisto vähintään 10 vuotta lopputilityksen hyväksymisestä. **Pesänhoitaja voi joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen, jos hän konkurssivelallisen kirjanpitoaineiston säilyttämisestä vastuussa olevana hävittää, hukkaa tai vahingoittaa velallisen kirjanpitoaineistoa (KKO 1998:39).**

Jos konkurssin alkaessa velallisen hallussa on kirjanpitoaineistoa, jonka olisi jo saanut hävittää, pesänhoitajalla on velvollisuus ottaa haltuunsa tällainenkin aineisto.

Muutoinkin pesänhoitajan on säilytettävä konkurssipesän keskeinen asiakirja-aineisto 10 vuotta lopputilityksen hyväksymisestä. Säilytettävistä asiakirjoista säädetään tarkemmin oikeusministeriön asetuksella (502/2004).

Keskeiseen asiakirja-aineistoon kuuluvat ainakin pesäluettelo, velallisselvitys, velkojainkokousten pöytäkirjat ja muuhun päätösten tekomenettelyyn liittyvät asiakirjat, vuosiselonteot, lopputilitys, konkurssipesän kannalta merkityksellisen omaisuuden myyntiä koskevat keskeiset asiakirjat, konkurssipesän sellainen kirjanpito, jonka säilyttämiseen ei sovelleta kirjanpitolakia, sekä kirjanpitoa ja hallintoa koskevat tilintarkastuskertomukset, tilintarkastuspöytäkirjat ja -muistiot.

Pesänhoitajan tulee huolehtia velallisen kirjanpitoaineiston ja konkurssipesän asiakirja-aineiston tietoturvalisesta hävittämisestä.

2

KONKURSSIPESÄN KIRJANPIDON JA HALLINNON TARKASTUS

Jos konkurssipesä on kirjanpitolain mukaan kirjanpitovelvollinen, tilintarkastusvelvollisuus määräytyy tilintarkastuslain (459/2007) mukaan.

Tilintarkastus on aina toimitettava laajoissa konkurssipesissä (KonkL 16:1 ja 23:1). Muissa tilanteissa konkurssipesässä voidaan velkojainkokouksen enemmistöpäätöksellä päättää pesän kirjanpidon ja hallinnon tilintarkastuksesta. Tarkastuksesta päättäessään velkojainkokous valitsee myös sen suorittajan.

Myös konkurssiasiamies voi suorittaa tai määrätä suoritettavaksi konkurssipesän kirjanpidon ja hallinnon tarkastuksen, jolloin se tapahtuu valtion varoin. Jos tarkastus on ollut konkurssipesän kannalta tarpeellinen, konkurssiasiamies voi velvoittaa pesän maksamaan tarkastuskustannukset valtiolle takaisin kokonaan tai osittain.

Tarkastajan on oltava **tilintarkastuslaissa tarkoitettu tilintarkastaja tai muu** tehtävänsä sopiva ja kykenevä sekä pesänhoitajasta riippumaton henkilö. Tarkastajaksi voidaan velkojainkokouksen harkinnan mukaan valita velallisen toiminta-aikainen tilintarkastaja, jollei ole syytä epäillä tämän sopivuutta tehtävään. **Konkurssilaki tai hyvä pesänhoitotapa eivät myöskään aseta estettä sille, että yksittäisessä konkurssipesässä konkurssivelallisen erityistarkastuksen tehneelle tarkastajalle annetaan toimeksianto suorittaa saman konkurssipesän kirjanpidon ja hallinnon tarkastus. Tilintarkastaja on tilintarkastajien esteellisyyttä yleisesti säätelevien lakien ja muiden säännösten alainen. Jos muu tarkastaja on näiden säännösten mukaan esteellisyyden muodostavassa riippuvuussuhteessa pesänhoitajaan, hänkään ei voi tarkastaa tämän pesänhoitajan hoitamien konkurssipesien**

hallintoa. Riippuvuus saattaa muodostua siitä, että tilintarkastaja toistuvasti suorittaa velojainkokouksen erityistarkastuksia saman pesähoitajan konkurssipesissä. Esteellisyyden syntyminen edellyttäne lisäksi, että näiden erityistarkastustoimeksiantojen taloudellinen merkitys tilintarkastajalle on vähäistä suurempi.

Pesähoitajan on tuotava kysymys konkurssipesän kirjanpidon ja hallinnon tarkastamisesta velkojainkokouksen käsiteltäväksi, jollei se esimerkiksi pesän pienuuden vuoksi ole ilmeisen tarpeetonta. Jos pesä on varoiltaan huomattava, tarkastajana pesässä on käytettävä tilintarkastajaa. Liiketoimintaa jatkavien konkurssipesien kirjanpidon ja hallinnon tarkastuksen on käsiteltävä pesän toiminta liiketoiminnan lopettamiseen saakka.

Konkurssipesän kirjanpidon ja hallinnon tarkastus käsittää pesän varojen hoidon, rahaliikenteen ja kirjanpidon sekä lakien ja hyvän pesähoitotavan noudattamisen tarkastamisen.

Lisäksi tarkastuksen kohteena on tarpeellisessa määrin toimeksiannon tai muutoin ilmenneen perusteen mukaisesti muun muassa:

- velkojainkokousten järjestäminen ja niissä tehtyjen päätösten noudattaminen
- pesän organisaatio ja sisäinen valvonta
- raportointi
- realisointitoimenpiteet ja -tilitykset
- oikeudenkäyntien tulos
- pantatun omaisuuden hoito, realisointi ja näiden aiheuttamien kulujen kohdentaminen
- reagointi erityistarkastusten havaintoihin
- saatavien perinnän tuloksellisuus
- liiketoiminnan harjoittaminen ja sen tulos
- **jako-osuuskaskelman oikeellisuus ja jako-osuuksien maksaminen**
- pesänselvityksen joutuisuus.

Tarkastuksesta päättäessään velkojainkokouksen on otettava kantaa myös tarkastuskustannuksiin, jotka maksetaan pesän varoista. Velkojainkokouksessa on päätettävä myös siitä, tehdäänkö tarkastus määräajoin vai vasta konkurssimenettelyn päättyessä. Jos velkojainkokous ei pidä tarkastuksen suorittamista tarpeellisena, velkoja voi omalla kustannuksellaan toimituttaa tarkastuksen. Tarkastuskertomus on tällöinkin toimitettava myös konkurssipesälle.

Tarkastaja raportoi havainnoistaan kaikille pesähoitajille. Tilintarkastuskertomus annetaan kuitenkin aina velkojainkokoukselle. Hyvä pesähoitotapa edellyttää, että tilintarkastuskertomus liitetään ainakin vuosiselontekoon (ks. konkurssiasian neuvottelukunnan suositus 5/2004). Pesähoitajan on toimitettava tilintarkastuskertomus sekä mahdolliset tilintarkastuspöytäkirjat ja -muistiot välittömästi niiden valmistuttua velkojatoimikunnalle ja suurimmille velkojille.

Jos joku velkojista vaatii tai tilintarkastuskertomus antaa muutoin siihen aiheen, tarkastaja voidaan tarpeen mukaan kutsua velkojainkokoukseen kuultavaksi.

Pesänhoitajan velvollisuutena on tarpeellisessa määrin antaa velkojille tietoa pesän rahavarojen ja hallinnon hoidosta. **Pesänhoitaja voi antaa tietoja suullisesti, kirjallisesti tai siten, että velkoja tai velallinen omakohtaisesti tutustuu pesän asiakirjoihin. Jos velkojan tai velallisen pyynnön täyttäminen edellyttää enemmän kuin tavanomaista selvittely- tai kopiointityötä, pesänhoitaja voi periä maksun aineiston jäljentämisestä ja toimittamisesta (KonkL 23:2). Yksittäisellä velkojalla ja velallisella on aina oikeus omalla kustannuksellaan tarkastaa pesän rahaliikenne ja hallinto.**

Pesänhoitajan ei tarvitse esittää laatimiaan muistiinpanoja tai asiakirjaluonnoksia. Pesänhoitajan ei tarvitse myöskään esittää liikesalaisuuden piiriin kuuluvia asioita velkojille eikä velalliselle silloin, kun nämä tiedot eivät millään tavoin vaikuta heidän velkoja- tai velallisasemaansa. **Pesänhoitaja voi lykätä tiedon esittämistä pesän vastapuolena olevalle velkojalle tai velalliselle, jos se on tarpeen oikeudenkäynnin valmisteluun liittyvistä painavista syistä.**

Pesänhoitajan on tarvittaessa muistutettava velallista ja velkojaa annettavien tietojen salassapidosta.

Konkurssipesän kirjanpidon ja hallinnon tarkastuksesta on erotettava konkurssivelallisen toiminnan erityistarkastus, josta on annettu erillinen suositus 8/2004.

3

PESÄNHOITAJAN VALVONTAVELVOLLISUUDESTA JA OIKEUDESTA TIETOJEN SAANTIIN PESÄNHOITOKUMPPANILTA

Pesänhoitajan velvollisuus on huolehtia konkurssipesän kirjanpidon ja varainhoidon asianmukaisesta järjestämisestä ja valvonnasta.

Pesänhoitajan on hoidettava tehtävänsä huolellisesti ja hyvää pesänhoitotapaa noudattaen korvausvastuun uhalla. Hänen on toimittava tehtävässään velkojien yhteiseksi eduksi. Pesänhoitajan on kaikissa pesänhoitotoimissaan meneteltävä sellaisella huolellisuudella kuin vastaavassa asemassa olevalta huolelliselta henkilöltä voidaan objektiivisesti arvioiden vastaavassa tilanteessa edellyttää.

Jos pesänhoitajia on useampia, hallinto voidaan jakaa heidän kesken tuomioistuimen määräämällä tavalla. Tällöin pesänhoitaja vastaa lähtökohtaisesti vain omasta tehtäväpiiristään. Huolellisuusvelvollisuus saattaa kuitenkin edellyttää, että pesänhoitaja erityisen aiheen ilmaantuessa valvoo tällaisessakin tapauksessa toisten pesänhoitajien toimintaa ja ryhtyy toimenpiteisiin laiminlyönnejä havaitessaan. Pesänhoitajalla ei ole kuitenkaan yleistä valvontavelvollisuutta toisen pesänhoitajan toimiin. Korvausvastuu edellyttää esimerkiksi, että olisi

ollut erityistä syytä epäillä toisen pesähoitajan syyllistyneen laiminlyönteihin tai väärinkäyttöihin.

Varsinkin suurissa konkurssipesissä voi olla tarkoituksenmukaista, että pesähoitotehtävät jaetaan pesähoitajien kesken. Jollei pesähoitajan hallintoa ole tuomioistuimen määräyksellä jaettu, pesähoitajien vastuu on jakamaton ja pesähoitajien tulee riittävällä tavalla varmistua pesän koko hallinnon asianmukaisuudesta ja erityisesti pesän rahavarojen käytöstä. Tällöin kullakin pesähoitajalla on vahingonkorvausvastuun sanktioima vastuu koko konkurssipesän ja siten myös pesähoitokumppaneiden pesähoitotoimista. Pesähoitajan velvollisuutena on siten huolehtia siitä, että hän on riittävästi selvillä pesän asioista. Tämä edellyttää viime kädessä mahdollisuutta myös kanssapesähoitajan tekemien toimien oma-aloitteiseen valvontaan. Viimeksi mainitun ei tule pitää tällaista valvontaa epäluottamuksen osoituksena vaan normaalina toiselle pesähoitajalle kuuluvana tehtävänä.

Varsin yleinen menettelytapa pesähoidossa on edelleen se, että konkurssipesän rahaliikenteestä ja kirjanpidosta huolehtii yksi pesähoitajista. Tällaisesta konkurssipesän rahavarojen hoitoa koskevasta tosiasiallisesta järjestelystä ei kuitenkaan seuraa, että varainhoitoon osallistumaton pesähoitaja vapautuisi velvollisuudestaan valvoa toisen pesähoitajan toimien asianmukaisuutta. **Rahaliikenteen seuranta tulee järjestää niin, että pesähoitaja voi valvontavelvollisuutensa täyttää.** Huolellinen menettely edellyttää sitä, että varainhoitoon osallistumaton pesähoitaja säännöllisesti ja riittävän seikkaperäisesti tilioitteista sekä kirjanpitositteista tai vastaavista muista selvityksistä varmistuu konkurssipesän koko hallinnon asianmukaisuudesta ja erityisesti sen rahavarojen hoidosta. Neuvottelukunta tähdentää, että varainhoidosta vastaavan pesähoitajan on viipymättä annettava kanssapesähoitajalleen kaikki ne tiedot, jotka tämä katsoo tarpeelliseksi.

Pesähoitajan vastuuta kanssapesähoitajan vahinkoa aiheuttaneesta menettelystä on käsitelty ratkaisussa KKO 2001:70.

Helsingissä 1. päivänä syyskuuta 2004

MATTI NENONEN
Matti Nenonen
puheenjohtaja

RIITTA HÄMÄLÄINEN
Riitta Hämäläinen
sihteeri

Muutokset hyväksytyt

Helsingissä 27. päivänä helmikuuta 2009

Kari Harju
puheenjohtaja

Tuomo Kare
sihteeri

LIITE

Malli tilikartasta ja tilityslaskelmasta